

Tấm Poncho của người lính Việt Nam Cộng Hòa

De Nguyen

Trong đời sống quân ngũ của người lính Việt Nam Cộng Hòa, nếu khẩu súng là biểu tượng của nhiệm vụ chiến đấu, thì chiếc poncho, tấm áo mưa nhà binh đơn sơ lại là biểu tượng trầm lặng của sự sinh tồn, chịu đựng và cả chất thơ đậm nét của đời lính. Nhìn qua, poncho chỉ là một tấm nylon mỏng, màu xanh rêu hay ngụy trang, có vài cái nút bấm và một lỗ chui đầu có nón che. Nhưng trong thực tế, nó là một "**người bạn đồng hành**" đa năng, hiện diện trong mọi hoàn cảnh, từ hành quân gian khổ đến những phút nghỉ ngơi hiếm hoi giữa chiến trường.

Trước hết, công dụng hiển nhiên nhất của poncho là **che mưa**. Ở vùng rừng núi, mưa đến bất chợt, nặng hạt và kéo dài. Người lính không có thời gian trú ẩn, chỉ kịp trùm poncho lên người, súng ôm trước ngực, tiếp tục bước đi trong màn mưa xối xả. Poncho giúp giữ cho thân thể không bị ướt sũng, tránh cảm lạnh, giữ ấm trong những đêm gió núi lạnh buốt. Nhưng nói vậy cũng chỉ đúng một phần, vì thực tế, dù có poncho, người lính vẫn ướt, vẫn lạnh. Tấm poncho không hoàn hảo, nước vẫn len lỏi vào cổ, qua tay áo, nhưng cái quý là nó giảm bớt phần nào cái khắc nghiệt của thiên nhiên. Trong hoàn cảnh đó, một chút khô ráo cũng đã là ân huệ.

Không chỉ là áo mưa, poncho còn là **tấm trải lên đất**. Những khi dừng quân giữa rừng, không có giường chiếu, người lính trải poncho xuống đất, nằm tạm nghỉ lưng. Đất rừng ẩm ướt, đầy côn trùng, rễ cây, đá sỏi, poncho trở thành lớp cách ly mong manh giữa cơ thể và thiên nhiên hoang dã. Có khi, poncho được căng lên làm mái che tạm, buộc vào cành cây thành một chiếc lều nhỏ, đủ để hai ba người chui vào tránh mưa, tránh sương đêm.

Trong những tình thế khẩn cấp, poncho còn biến thành **cáng tải thương**. Hai cây sừng hoặc hai nhánh cây luồn qua, poncho trở thành chiếc băng ca dã chiến để khiêng người bị thương ra khỏi vùng nguy hiểm. Lúc đó, nó không còn là vật dụng cá nhân mà trở thành phương tiện cứu nguy, nối dài sự sống của đồng đội. Có những người lính đã được đưa về tuyến sau nhờ chính tấm poncho của bạn mình, một chi tiết nhỏ nhưng mang nặng tình chiến hữu.

Poncho cũng có thể dùng làm **chắn đắp**. Đêm xuống, giữa rừng sâu hay ngoài bìa làng hoang vắng, gió thổi

hun hút, người lính co ro trong poncho, quần kín người như con tằm trong kén. Không đủ ấm, nhưng đủ để giữ lại chút hơi người giữa cái lạnh cô đơn. Có khi, poncho phủ lên ba lô, lên súng đạn, bảo vệ những thứ thiết yếu khỏi mưa gió. Một vật dụng, nhưng gánh vác nhiều vai trò, đúng nghĩa “đa năng” của đời lính.

Nhưng nếu chỉ dừng lại ở công dụng thực tế, poncho vẫn chưa nói hết ý nghĩa của nó trong đời sống tinh thần và văn chương của người lính Việt Nam Cộng Hòa. Trong thi ca, poncho thường xuất hiện như **một biểu tượng của nỗi cô đơn, của kiếp sống phiêu bạt**. Hình ảnh người lính chiến khoác poncho, đứng gác trong mưa đêm, hay lăm lăm hành quân dưới bầu trời xám, đã đi vào nhiều bài thơ, bài nhạc. Poncho lúc này không còn là vật vô tri, mà như mang linh hồn, linh hồn của những ngày tháng gian nan. Có những câu thơ không cần nhắc đến chiến trận khốc liệt, **chỉ cần nói đến chiếc poncho** ướt mưa cũng đủ gợi lên cả một bức tranh buồn. Poncho ướt, nghĩa là người lính đang ở ngoài trời, không nhà, không mái che. Poncho bạc màu, nghĩa là thời gian dài đằng đẵng của chiến tranh đã bào mòn cả vật dụng lẫn con người. Poncho phủ lên người, như một lớp vỏ che giấu nỗi niềm riêng, những nhớ nhung, lo âu không thể nói thành lời.

Trong những lúc nghỉ chân hiem hoi, poncho cũng trở thành “**chiếc chiếu văn chương**”. Người lính trải poncho ra, ngồi hút thuốc, viết vài dòng thư về cho gia đình, hay ghi vội mấy câu thơ vụng về mà chân thật. Những câu thơ đó, nhiều khi không trau chuốt, nhưng lại đậm đặc cảm xúc, vì được viết trong hoàn cảnh mà mỗi phút giây đều có thể là cuối cùng. Poncho, lúc này, là nền cho những tâm sự, là chứng nhân cho những giấc mơ nhỏ bé giữa chiến tranh lớn.

Poncho còn **gắn với tình đồng đội**. Hai người lính có thể chia nhau một tấm poncho trong cơn mưa, ngồi sát lại cho đỡ lạnh. Một người ngã xuống, poncho của anh có thể được đồng đội giữ lại, như một kỷ vật. Có khi, poncho phủ lên thi thể người lính đã hy sinh, thay cho một tấm khăn liệm tạm thời. Hình ảnh đó vừa giản dị, vừa đau xót. Một đời người khép lại dưới chính tấm poncho đã từng che chở họ. Trong văn chương thi phú, poncho vì thế không chỉ là vật dụng, mà là **biểu tượng của thân phận**. Nó nói lên sự thiếu thốn, sự chịu đựng, nhưng cũng nói lên ý chí, sự thích nghi và tình người. Nó không hào nhoáng, không oai hùng như vũ khí, nhưng lại gần gũi và chân thật hơn, vì nó chạm vào những nhu cầu cơ bản nhất của con người: được che chở, được nghỉ ngơi, được sống sót.

Có thể nói, **chiếc poncho của lính Việt Nam Cộng Hòa là một phần không thể tách rời của đời lính**. Trong thực tế, nó là vật dụng đa năng giúp người lính tồn tại giữa thiên nhiên khắc nghiệt và chiến tranh ác liệt. Trong văn chương, nó là hình ảnh giàu sức gợi cảm, chứa đựng bao nhiêu tâm tình, ký ức và nỗi niềm. Một tấm poncho mỏng manh, nhưng mang trên mình cả một thế giới, thế giới của những con người đã sống, đã chiến đấu và đã mơ ước giữa những ngày tháng không thể nào quên.

Chiếc poncho của lính Việt Nam Cộng Hòa không chỉ là một món đồ quân nhu vô hồn. Qua lăng kính của thực tế khắc nghiệt và tâm hồn bay bổng của những nghệ sĩ mặc áo lính, nó đã trở thành **một phần bản sắc của văn chương thời chiến**. Nó vừa che chở cho sự sống, vừa bảo bọc cho cái chết. Nó là nơi người lính gửi gắm những giấc ngủ vội, những lá thư tình viết dở và cả những hơi thở cuối cùng.

Trong văn chương Việt Nam, chiếc poncho sẽ mãi là một “tín vật” nghệ thuật đặc trưng, nhắc nhở thế hệ sau về một thời kỳ mà ranh giới giữa sự sống và cái chết đôi khi chỉ mỏng manh như một lớp vải nylon che mưa.

De Nguyen.